

Redactie:

Mr. H. Singer-Dekker
Burg. Elsenlaan 147
Rijswijk-Z.H.
Telef. (070) 11 98 43

Administratie:

Oudegracht 152
Utrecht

Versijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.— per jaar

JANUARI 1961
10e JAARGANG

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

I N H O U D S O P G A V E

HUMANISTISCH VERBOND

Nieuwjaarsbrief	Blz.	3
15-Jarig bestaan	"	3
Federatie Den Haag	"	3
Nieuwe geestelijke raadslieden	"	3
Moderne Jeugdraad	"	3
Voortgezet onderwijs	"	3

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES

Verslag landdag 11 december 1960	"	4
----------------------------------	---	---

HUMANITAS

Naamsverandering sectie Kinderbescherming	"	4
Rechtspositieregeling	"	4
Gezinsvoogdij	"	4
S.O.S.-diensten	"	5
Gezinsverzorging	"	5

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP

Algemene Leden Vergadering	"	5
Zomerkampen	"	5
Mededelingenblad	"	5

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING

Afdelingsnieuws	"	5
Winter-weekend	"	6

HUMANISTISCH THUISFRONT

Bestuur	"	6
Collecten	"	6

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

Afdelingsnieuws	"	6/7
"Vernieuwing"	"	7

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maanden januari en februari voor de VARA	"	7
---	---	---

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST

"	7/8
---	-----

INTERNATIONAAL NIEUWS

De geschiedenis van de Bund Freireligiöser Gemeinde

Blz. 9

VAN ALLE KANTEN

Humanistisch commentaar op het V.P.R.O.-plan voor een
nationale omroep

" 10

Forumgesprekken

" 10/11

Bevrijdend Denken over een schets van een rationeel
Humanistische visie en perspectief inzake mens en maatschappij

" 11

Nieuwjaarsbrief van het Humanistisch Verbond (bijlage)

" 12/13/
14

HUMANISTISCH VERBOND

Nieuwjaarsbrief.

Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft een Nieuwjaarsbrief uitgegeven welke op 1 januari door de Voorzitter, Dr. J.P. van Praag in de rubriek Geestelijk Leven van de VARA is voorgelezen. De tekst vindt U als bijlage bij dit nummer gevoegd.

15-Jarig bestaan.

Niet alleen in Amsterdam, Hengelo, Groningen, Rotterdam en Utrecht, maar ook in Den Haag zal op bijzondere bijeenkomsten aandacht besteed worden aan het derde lustrum van het H.V.

Op vrijdag 17 februari spreekt in Amsterdam Prof. Dr. B. Schaper, eveneens op dezelfde avond in Rotterdam Prof. Dr. G. Stuiveling en in Utrecht Dr. J.P. van Praag. In Den Haag zal op 18 februari Prof. Dr. L.G. van der Wal het woord voeren en in Groningen op zondagmorgen 20 februari Dr. J.P. van Praag.

Federatie Den Haag.

Volgens een beginselbesluit van het Hoofdbestuur hield de gemeenschap Den Haag op 1 januari 1961 op te bestaan en werd omgezet in een federatie. Vanaf die datum begonnen vier afzonderlijke gemeenschappen te functioneren, t.w. Den Haag-Noord, Oost, Zuid en West.

Nieuwe geestelijke raadslieden.

Goedgekeurd is de benoeming tot plaatselijke geestelijk raadsman/vrouw van: de dames Mej. H.M. Achttienribbe te Hilversum en Mevr. J. Kools-Swenne te Leeuwarden en de heren O. Birman te Amersfoort, M. Hurenkamp te Lochem en A.D. Leeuwis te Beetsterzwaag.

Tot geestelijk raadsvrouw voor gerepatrieerden werd benoemd Mevr. N. Sluyter-Damsté te Bennebroek en tot geestelijk raadsman voor de Inrichtingen van Justitie de heer Mr. J. Gerritsen te Den Haag.

Moderne Jeugd Raad.

Op verzoek van deze instantie werd als vertegenwoordiger van het Humanistisch Verbond in de op te richten landelijke advies-commissie voor jongeren-migratie benoemd de heer D.Th.F. d'Angremond.

Voortgezet onderwijs.

Aan de leden van de Tweede Kamer is door het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond een brief gezonden waarin enkele bezwaren geformuleerd worden tegen het ontwerp van wet tot regeling van het voortgezet onderwijs. De pers ontving van deze brief een afschrift.

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES

Verslag landdag 11 december 1960.

Deze zeer geslaagde landdag werd bijgewoond door ongeveer 60 deelnemers. Prof. Dr. J.C. Brandt Corstius behandelde: "De functie van de kunst bij de zelfontdekking van de mens" en zette hierbij uiteen, dat naar zijn mening onder zelfontdekking is te verstaan het bewustzijn van de eigen persoon en van zijn relatie tot de wereld, waarin we ook de wil tot deze zelfontdekking moeten veronderstellen. Daarnaast is kunst een der mogelijkheden tot deze zelfontdekking.

Daarna werd in 3 groepen gediscussieerd, waarbij Mevr. van Eck, Dr. C. van Rijsinge en Dr. Booy als rapporteurs optraden. De middag werd met een zeer geanimeerde discussie besloten.

-0-

NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK

"H U M A N I T A S"

Naamsverandering sectie Kinderbescherming.

Bij bestuursbesluit is de naam van de landelijke sectie Kinderbescherming van Humanitas veranderd. De sectie gaat nu heten:

Sectie Jeugdzaken, onderverdeeld in 3 sub-secties, t.w.:

- a) sub-sectie Voogdij;
- b) sub-sectie Gezinsvoogdij (in het kader van de erkenning van Humanitas door het Ministerie van Justitie in een aantal arrondissementen als reclasseringsvereniging voor minderjarigen);
- c) sub-sectie Bijzonder jeugdwerk (in oprichting).

Bovendien fungeert het bestuur van de Stichting Kindertehuizen van Humanitas bij het overleg eveneens als een sub-sectie, bij daarvoor passende gelegenheden.

Rechtspositieregeling.

Het bestuur van Humanitas heeft voor alle medewerkers der vereniging in afdelingen, gewesten en in het centrale apparaat een rechtspositieregeling ontworpen en geldig verklaard, in de vorm van een arbeidsreglement.

Gezinsvoogdij.

Teneinde belangstelling bij buitenkerkelijken - met Humanitas sympathiserenden - te wekken voor steun aan Humanitas als gezinsvoogd heeft de vereniging Humanitas een speciale folder ontworpen met als titel: "U leest het bijna dagelijks in de krant".

S.O.S.-diensten.

Te Amsterdam zal een telefonische hulpdienst in het leven worden geroepen. Hierin zullen alle organisaties voor maatschappelijk werk samenwerken. De groep buitenkerkelijken zal vertegenwoordigd worden door Humanistisch Verbond en Humanitas gezamenlijk.

In het voorjaar 1961 hoopt men dit project als experiment te kunnen starten. Humanistisch Verbond en Humanitas stellen zich voor, gezamenlijk na te gaan of ook in andere plaatsen een samenwerking bij deze vorm van hulpverlening kan groeien.

Gezinsverzorging.

De afdeling Zwijndrecht van Humanitas is een jaar na de oprichting begonnen met een gezinsverzorgingsdienst.

-0-

HUMANISTISCHE JONGEREN GEMEENSCHAP

Algemene Leden Vergadering.

De 2e Algemene Leden Vergadering van de HJG zal worden gehouden op "De Ark" te Nunspeet op 18 en 19 februari 1961.

Zomerkampen.

In 1961 zullen de zomerkampen van de HJG (eind juli en begin augustus) vermoedelijk in Denemarken plaats vinden. Tevens zijn plannen voor het houden van een werkkamp in Nederland in uitvoering.

Mededelingenblad.

Medio november is de 6e aflevering van "Mededelingen HJG" verschenen. Het bevat o.m. een uitgebreid verslag over het weekend "Verdraagzaamheid" (gehouden op 17 en 18 september jl. te Amsterdam).

-0-

HUMANISTISCHE JEUGDBEWEGING

Afdelingsnieuws.

Het HJB-leven in de afdelingen ging zonder al te veel "wild geraas" de winter in. Hier en daar werden wat spectaculaire dingen gedaan.

Afdeling Assen heeft in de vorige maand haar 5-jarig bestaan gevierd met een lustrum-weekend in Appelscha.

Afdeling Arnhem hield een Kerst-weekend (nl. het weekend vóór Kerstmis) en in verschillende afdelingen in den lande werd een St. Nicolaas-bijeenkomst gehouden.

Winter-weekend.

Als landelijke activiteit stond het winter-weekend op stapel, dat laat (7 en 8 januari) werd gehouden deze keer. Het werd wel min of meer een werk-weekend. Er werden veel technische problemen op organisatorisch gebied, die zich in elke afdeling kunnen voordoen, besproken in een aantal discussiegroepen, waarna een groepsdiscussie plaats vond naar aanleiding van de door de rapporteurs uitgebrachte verslagen. Dit geheel zal er hopelijk toe bijdragen dat toekomstige kaderleden niet te gauw uit het veld geslagen zullen zijn bij organisatorische moeilijkheden.

-0-

HUMANISTISCH THUISFRONT

Bestuur.

Het bestuur van onze beide stichtingen is aangevuld met de leden A.R. Vermeer en W. Wierda. De heer Vermeer heeft zich bereid verklaard het voorzitterschap te vervullen.

Collecten.

Door het Humanistisch Thuisfront werden in het jaar 1960 collecten gehouden in 23 plaatsen met een totaal opbrengst van ruim f. 15.000.--, welk resultaat in de aanloopperiode van deze acties bevredigend kan worden genoemd.

Het Thuisfront ondervond hierbij in verschillende plaatsen de medewerking van leden van het Humanistisch Verbond, voor welke medewerking het zeer erkentelijk is.

Voor het jaar 1961 zal het aantal collecten weer met een twintigtal worden vermeerderd en het Thuisfront hoopt op deze wijze in de loop van enkele jaren over het hele land een apparaat op te bouwen, waarop het steeds een beroep kan doen.

-0-

HUMANISTISCHE WERKGEMEENSCHAP IN DE PARTIJ VAN DE ARBEID

Afdelingsnieuws.

De afdeling Den Haag koos een nieuw bestuur, bestaande uit de heren Meyer de Vries, voorzitter; J.v.d. Krift, 2e voorzitter; H. Meyer, van Merlenstraat 69, secretaris en J. Groot, penningmeester.

Op 30 november hielden de drie afdelingen van de werkgemeenschappen een gemeenschappelijke avond, alwaar drie inleiders over het bevolkingsvraagstuk spraken. Er was veel belangstelling; het was een goede avond.

Haarlem hield zich met hetzelfde probleem bezig en daar was het Dr. W.J. Jong, die er een interessante inleiding over hield.

Voor de afdeling Hilversum sprak op 30 november de heer Meyer de Vries over "Het humanisme voor de mens van nu". Er was een warme discussie,

in het bijzonder met enkele gasten, die voor het eerst met onze gedachten-
gang kennis maakten.

Voor de jonge afdeling Hoofddorp zette de heer H. van Woudenberg op 22
november uiteen wat de H.W.G. zich ten doel stelt. Er was een goede discus-
sie en het bezoek was eveneens goed.

"Vernieuwing".

In het decembernummer van "Vernieuwing" wordt veel aandacht besteed
aan de rede die de heer J. Berger jr., politiek secretaris van de Partij
van de Arbeid, heeft gehouden op de jaarvergadering van de Werkgemeenschap,
welke in ons vorig nummer al is besproken.

Verder bevat dit nummer onder meer de radiorede, welke Drs. Anne
Vermeer onlangs voor de VARA-microfoon heeft gehouden en een artikel van
M.G. Warffemius over de plaats van de ongelovige in onze westerse maat-
schappij.

-0-

RADIOLEZINGEN

Lezingen in de maanden januari en februari voor de VARA.

- 22 januari : Dr. H. Bongers "Het zwarte goedje".
29 januari : Prof. Dr. J.J. Fahrenfort "Moraal zonder religie".
5 februari: Prof. Dr. L.G. van der Wal "En wat zegt de humanist daarvan".

-0-

INTERNATIONALE LITERATUURLIJST

THE RADICAL HUMANIST (INDIA)

No. 44

October 30 - 1960

Future of Muslim politics in
India

IRI Camp 1960 - A Report

K.K. Sinha
R.L. Nigam

No. 45

November 6 - 1960

IRI Camp 1960 - A Report
Some problems of University
Administration

R.L. Nigam
G.D. Parikh

No. 46

November 13 - 1960

Philosophy of Radical Humanism
The crisis of the United Nations

G.P. Bhattacharya
Sachin Roy

No. 47

November 20 - 1960

IRI Camp 1960 - A Report
Philosophy of Radical Humanism

R.L. Nigam
G.P. Bhattacharya

THE RADICAL HUMANIST (INDIA)

No. 48
November 27 - 1960

IRI Camp 1960 - A Report
Philosophy of Radical Humanism
The facts about Cuba
A Hectic month for New Yorkers

R.L. Nigam
G.P. Bhattacharya
Samuel Shapiro
R.F.G.

THE HUMANIST (ENGLAND)

No. 1 - 1961
January

The example of Lady Chatterley
A Jewish view of Eichmann
Light and darkness in Naples
Science studies sleep
Pioneer of Humanitarianism
The lure of Pseudo-Science
Man his own enemy
Teaching the Bible as literature

James Buchanan
Hyman Levy
S. and V. Leff
David Gunston
Florence L. Wickelgren
Michael H. Briggs
H.L. Maltby
Palmer A. Hilty

NEWS AND NOTES (ENGLAND)

January - 1961

Right attitudes
The reduction of economic equality

Henry Lloyd
(boekbespreking)

THE MONTHLY RECORD (ENGLAND)

No. 1
January - 1961

Aneurin Bevan: Humanist and
Statesman
Our laws and morals

Positive incentives for peace

Richard Clements

F.H. Amphlett
Micklewright
H.J. Blackham, B.A.

DIE FREIGEISTIGE AKTION (DEUTSCHLAND)

No. 12
Dezember - 1960

G.B. Shaw
Lukrez
Der Staat im Staate
Das Menschbild der Biologie

E. Illig
Dr. Karl Becker
Wolf vom Haag
R. Genschel

No. 1
Januar - 1961

Gotthold Ephraim Lessing

Freiheit, unser höchstes Gut
Fortschritt? - Fortschritt!
Religion oder Weltanschauung?
Die Jugend hat das Wort

Prof. Dr. G. von
Frankenberg
Fritz Hermann
Rdulf Genschel
Karl Maempel
Horst Bethmann

INTERNATIONAAL NIEUWS

De geschiedenis van de Bund Freireligiöser Gemeinde.

Het Information Bulletin van de International Humanist and Ethical Union van oktober 1960 bevat een overzicht van de geschiedenis van de Bund Freireligiöser Gemeinde, die onlangs tot de IHEU is toegetreden.

De oorsprong van deze bond gaat terug tot het jaar 1844, toen de zogenaamde heilige rok van Christus weer eens te Trier werd tentoongesteld. Een katholiek priester, Johannes Ronge heeft zich fel verzet tegen deze "afgodendienst". Dit verzet is uitgegroeid tot een beweging die wel eens de tweede reformatie wordt genoemd. Ook protestanten voegden zich hierbij. De verschillende groeperingen, die zich vormden, hebben zich hoe langer hoe meer verwijderd van het christelijk geloof. In korte tijd waren er 350 plaatselijke groeperingen die echter, na de onderdrukking van de revolutie in 1848 zwaar vervolgd zijn, zowel door de staat als door de kerk. In 1859 waren er nog maar 100 plaatselijke groepen over, die toen in Gotha de Bund Freireligiöser Gemeinde vormden. Hoewel in de volgende 50 jaar de bond nog veel vervolging ondervond, ontstonden er toch nog meer vrijdenkers-groeperingen zoals de Duitse Monistenbond, de Duitse Vrijdenkersbond, de bonden voor het vrije denken en voor crematie. In de tijd van de republiek van Weimar waren deze organisaties verenigd in een werkcomité, dat in totaal 780.000 personen vertegenwoordigde. In 1925 vormden leden van de Freireligiöse Gemeinde tezamen met de Duitse Monistenbond en met de Duitse Vrijdenkers Bond, de Volksbond voor geestelijke vrijheid. In de tijd van het nationaal-socialisme zijn al deze bloeiende verenigingen zwaar onderdrukt. De groepen werden ontbonden, hun bezittingen verbeurdverklaard en verschillende vooraanstaande figuren zijn in het concentratiekamp terechtgekomen.

Tegenwoordig zijn er in de Soviet-zone ook verschillende groepen, die echter onder zware druk van de staat leven. Zij kunnen hun werkzaamheden niet verrichten, hebben geen vrijheid van publicatie en mogen hun begrafenissen- en huwelijksplechtigheden niet houden. Voor functionarissen van de Communistische partij is het lidmaatschap van deze groepen verboden.

In West-Duitsland is de situatie anders. Daar waarborgt de grondwet de vrijheid van geweten. Toch ondervindt men wel moeilijkheden van kerkelijke zijde. De Volksbond voor Geestelijke Vrijheid bestaat weer in West-Duitsland. Deze heeft zijn zetel in Hannover en een uitgeverij, de "Verlag für Geistesfreiheit". De Bund Freireligiöser Gemeinde is in 1949 ook weer opgericht. Deze heeft 280 afdelingen. Ook deze bond heeft zijn eigen uitgeverij nl. te Mannheim, de "Freireligiöse Verlagsbuchhandlung" die een maandblad uitgeeft "Der Freireligiöse".

De radiostations van Keulen, Frankfurt en München geven gelegenheid de vrijreligieuze gedachtenwereld bekend te maken.

Er is maatschappelijk werk en een jongerenbeweging die in nauw contact staan met de Bund Freireligiöser Gemeinde.

Het woord "religieus" moet men in de naam van de bond zeer ruim opvatten, het heeft niets te maken met christelijkheid, maar het houdt in een houding van respect en vertrouwen ten opzichte van het menselijk bestaan en de erkenning, in morele zin, van de menselijke verantwoordelijkheid.

VAN ALLE KANTEN

Humanistisch commentaar op het V.P.R.O.-plan voor een nationale omroep.

De V.P.R.O. heeft een plan gepubliceerd voor een nationale omroep. Het Woord van de Week, het blad van de leden van de Humanistische Luisterkring, heeft hierop het volgende commentaar:

NATIONALE OMROEP

" Het valt te begrijpen dat ook de humanistische beweging met "belangstelling kennis heeft genomen van het, enige tijd geleden "gepubliceerde, V.P.R.O.-plan 1960 voor een nationale omroep. "Hoewel er binnen haar rijen zowel vóór- als tegenstanders van "een dergelijke omroep te vinden zijn, is niettemin de regeling "van de zendtijd herhaaldelijk ter discussie gesteld, en heeft "het Humanistisch Verbond hierover ook reeds op een congres in "1948 een resolutie aangenomen.

" In die resolutie staat onder meer te lezen, dat het radio-"bestel voor het Verbond des te meer aannemelijk zal zijn, naarmate "er waarborgen zijn, die het mogelijk maken dat ook het humanis-"tische woord in de aether kan klinken. Waarborgen, dus geen af-"hankelijkheid van de goede wil van de omroepverenigingen, waar-"over we ons overigens in het algemeen niet te beklagen hebben.

" Het is duidelijk, dat in een nieuwe regeling vast zal moeten "staan dat, mede op grond van de gebleken behoefte, aan de huma-"nisten zendtijd zal moeten worden toegekend, wil er geen sprake "zijn van discriminatie. Ons verzet tegen de voorgestelde omroep-"regeling van minister Cals en zijn voormalige staatssecretaris "Höppener is daartegen gericht en heeft onder meer tot oprichting "van de Luisterkring geleid.

" De V.P.R.O. heeft uitdrukkelijk gezegd, haar plan te hebben in-"gediend om een basis voor discussie te hebben. Aan die discussie "willen we graag het onze bijdragen, ook al, omdat we hier te maken "hebben met een gedegen stuk werk. Maar dan moet ons toch wel van "het hart, het enigszins vreemd te vinden, dat in het V.P.R.O.-"ontwerp voor een omroepwet wel aan de kerkgenootschappen recht op "eigen zendtijd wordt toegekend, maar niet aan niet-godsdienstige "genootschappen op geestelijke grondslag als het Humanistisch Ver-"bond. Daarmee wordt de discriminatie ten aanzien van de buiten-"kerkelijken, die in het wetsontwerp van het ministerie van O.K. en "W. voorkomt, gehandhaafd. Maar misschien is dit "a slip of the "pen", die er met enige goede wil wel kan worden uitgehaald.

-o-

Forumgesprekken.

De Pleingroep heeft in Zwolle een forumgesprek belegd, waaraan Dr. D.H. Prins van het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond ook heeft deelgenomen. De Provinciale Overijsselse en Zwolse Courant van 1 december 1960 geeft er het volgende verslag van:

" De Zwolse Pleingroep vervolgde gisteravond haar reeks forum-gesprekken in de grote zaal van "Suisse" met een gesprekavond over "Het avontuur van het mens-zijn". Het opvallend grote aantal aanwezigen luisterde geboeid naar de uiteenzettingen van de Groningse hoogleraar Prof. Dr. P.A. van Stempvoort (de bekende auteur van "Waarheid en verbeelding rondom het Nieuwe Testament" en van "de pocket "De mens en ik"), van Dr. D.H. Prins, lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond en van pater M. Hensen O.P.

" Het gesprek concentreerde zich op de volgende vragen: Wat is volgens U de diepste zin van ons aardse leven? Is ons aardse leven voorlopig of definitief? Wanneer U een leven hiernamaals aanvaardt, gaat het dan voor U uiteindelijk om dat leven hiernamaals en heeft het aardse leven geen eigen intrinsieke waarde? Is het alleen maar voorbereiding, aanloop? Prof. van Stempvoort stelde, dat hij de zin van het aardse leven niet kon ontdekken van de mens uit, doch alleen van Christus uit, de ware mens, in Wie schepping en herschepping samenkomen. Pater Hensen ging daarentegen uit van de menselijke ervaring en maakte duidelijk, hoe de mens op grond van zijn bestaanservaring zijn aardse leven niet in vrijheid kan realiseren zonder openheid naar God toe, die ons in Christus verlossend tegemoet treedt. Dr. Prins zag, met verwijzing naar de prachtige figuur van dokter Rieux in Camus' roman "La Peste", de zin van het aardse leven in de verwezenlijking van de medemenselijkheid. Sprekend over het hiernamaals, stelden Prof. Van Stempvoort en pater Hensen, dat het uiteindelijk gaat om de volle uitbloei juist van het aardse leven, dat dus in deze zin niet "voorlopig" is. Dr. Prins verklaarde, dat hij zich over de vraag naar een hiernamaals niet kon uitspreken, omdat het antwoord op die vraag niet met de bestaanservaring gegeven is. De humanist, zei hij, kan alleen leven in en met het heden, omdat alleen het heden reëel is.

" Na de pauze werd uitvoerig en indringend ingegaan op de waardering van het aardse leven. Pater Hensen lichtte toe hoe de Christen, als hij trouw is aan het bijbelse denken over mens en wereld, het aardse leven alleen maar positief kan waarderen. Invloeden van de oude mysterie-godsdiensten, van het Griekse (vooral platonische) denken en heel bijzonder van het gnosticisme en het manicheïsme hebben echter het christelijk mensbeeld vanaf de vroegste tijden in een ongunstige zin beïnvloed en een onderwaardering teweeggebracht met name van de stoffelijkheid, de lichamelijkeheid en de seksualiteit.

" Prof. Van Stempvoort beklemtoonde dit eveneens door vooral te wijzen op het dogma van de Incarnatie: God werd mens, opdat de mens weer mens zou worden. - De drie inleiders wisselden tenslotte nog van gedachten over het "menselijk tekort", dat de zonde is, en over de betekenis van het lijden en de dood in het geheel van het menselijk leven."

-o-

In Bevrijdend Denken van 3 december 1960 begint Jo. Scheper een serie artikelen over een Schets van een rationeel Humanistische visie en perspectief inzake mens en maatschappij. De heer Scheper behandelt: Mogelijke werkhypothesen, De keuze van een werkhypothese, De mens in ruimte en tijd, objectief, subjectief, betrekkelijk, Causaliteit, Oorzaak en doel, Toeval en rechtvaardigheid, De zin van het leven."

=====

NIEUWJAARSBRIEF VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

De strijd der meningen

Het jaar 1960 werd niet gekenmerkt door gebeurtenissen die het voor het Humanistisch Verbond noodzakelijk maakten zich teweer te stellen, zoals bijvoorbeeld in 1959 wel het geval is geweest. Toen werd immers de nieuwe omroepwet ingediend, waarin, zoals bekend, geen recht op eigen zendtijd aan het Verbond wordt toegekend. Daardoor verschilde 1960 opvallend van het daaraan voorafgaande jaar, waarin dank zij genoemde aanleiding, de Humanistische Luisterkring in een jaar tijd meer dan 25.000 leden kon noteren. Het is in het nu bijna 15-jarig bestaan van het Humanistisch Verbond al verschillende malen gebleken, dat een tegenslag of een nogal opvallende aanval vele sympathiserenden wakker schudt en een uitwerking heeft die niet in de bedoeling van de ontwerper van de maatregel of van de kritikaster heeft gelegen. Zo is het gekomen dat in 1952, na de berucht gerucht geworden woorden van de toenmalige minister Mr. Mulderije, die van mening was dat het Humanisme "Stenen voor brood gaf", het aantal leden van het Humanistisch Verbond met een flinke sprong toenam.

Hetzelfde verschijnsel deed zich voor toen in 1953 het katholieke kamerlid magister Stokman in de Tweede Kamer een motie indiende waardoor de Humanistische geestelijke verzorging in het middelpunt van de belangstelling kwam te staan.

Deze gang van zaken geeft te denken omdat hieruit de conclusie zou kunnen worden getrokken dat velen de betekenis van het Humanistisch Verbond voor zichzelf en voor hun medemensen niet geheel juist beoordelen. Blijkbaar heerst nog bij velen de mening, dat het Humanistisch Verbond een soort vakvereniging is, met als voornaamste taak het opkomen voor de rechten van de buitenkerkelijken. In feite is dit slechts één van de taken waarvoor wij ons gesteld zien, en ligt de betekenis van het Humanistisch Verbond evenzeer in geheel andere functies. Alvorens daarover iets meer te zeggen, willen wij echter opmerken dat het er een beetje op lijkt alsof 1960 het jaar is geweest waarin een kentering waar te nemen viel ten aanzien van de erkenning van het moderne humanisme als levensovertuiging en van het Humanistisch Verbond als organisatie. Ter illustratie daarvan brengen wij onder de aandacht dat dezelfde Mr. Mulderije, die wij daarnet citeerden, ditmaal als voorzitter van het interkerkelijk overleg in radiozaken, van mening bleek dat ook de Humanisten moeten deelnemen aan een gesprek op brede basis over de zendtijdproblemen. Ook de zoëven aangehaalde magister Stokman gaf onlangs in de Tweede Kamer te kennen dat de verdraagzaamheid voor het algemeen welzijn een zo groot goed is dat zij moet worden toegepast op alle kerkgenootschappen en op alle richtingen zonder onderscheid, alsmede op verenigingen op levensbeschouwelijke grondslag die geen kerkgenootschappen zijn, maar die evenzeer aanspraak hebben op bescherming en tegemoetkoming vanwege de overheid.

Intussen, zolang het moderne humanisme nog op zovele terreinen en nog op zovele wijzen achtergesteld en tegengewerkt wordt, is er geen reden tot overdreven optimisme. Nog altijd worden geen humanistische raadsleden in de kazernes toegelaten. Nog altijd staat de subsidiëring van ons werk in de arbeiderskampen niet op gelijk peil met die van de kerken en nog altijd is het voor een gevangene die geestelijke verzorging door een humanistisch raadsman op prijs stelt een hele toer om die te krijgen.

Ook denken wij aan het standpunt van de CHU, dat de voorzitter van die partij nog onlangs als volgt formuleerde: "Wij Chr.-Historischen stellen ons

op het standpunt dat ons land moet worden geregeerd als een Christelijke natie in protestantse zin.

"Het Humanistisch Verbond", zo zei de heer Beernink, "ondermijnt één van de grondslagen van de Westeuropese beschaving, namelijk het Christendom. Aan deze ondermijning mogen wij niet meewerken door het beschikbaar stellen van geld uit de staatskas". Dat het humanisme ook een hoeksteen van de Westeuropese beschaving is, en dat de staatskas mede de staatskas is van de niet-Christenen, is blijkbaar voor de heer Beernink geen punt van overweging.

Sein op onveilig

Hieruit blijkt wel dat een humanistische organisatie in de strijd voor erkenning en gelijkgerechtigdheid wel degelijk een functie te vervullen heeft, ook al erkennen wij met voldoening dat bij vele andersdenkenden een toenemend begrip voor het humanisme waar te nemen valt. Dit is temeer van belang, omdat in de wereld van vandaag het sein nog steeds op onveilig staat. Wij hebben daarbij niet in de eerste plaats de politieke toestand op het oog omdat dit slechts indirect ons terrein is. Maar wij doelen op de verguizing van menselijke waardigheid; op de heerschappij van politieke hartstochten over de geestelijke en menselijke waarden. Meer concreet gezegd denken wij daarbij aan nieuwe uitingen van anti-semitisme, zoals nog onlangs na de verkiezing van een joodse burgemeester in Londen en verder terug in het jaar, aan de anti-joodse activiteiten in Duitsland en in andere landen. Waartoe dit alles leiden kan, wordt nog eens extra duidelijk, nu binnenkort één der mannen die tijdens de oorlog de jodenvervolgingen verpersoonlijkten, alsnog voor de rechter zal verschijnen. Wij denken ook aan de gruwelen die in Algerije worden bedreven, aan de apartheidsonlusten in Zuid-Afrika, aan de vernederende behandeling die negers nog steeds ondergaan in Amerika en aan de bloedige tonelen in de Congo. Tenslotte, maar zeker niet met de minste zorg denken wij dan aan de enorme hongersnood in grote delen van de wereld die te meer schrijnend is omdat in andere delen van diezelfde wereld vaak zo zelfvoldaan gewag gemaakt wordt van de hoogconjunctuur en van de steeds stijgende levensstandaard.

Wij noemden slechts enkele voorbeelden van buiten onze landsgrenzen, maar zijn ons wel ervan bewust dat ook in Nederland op dezelfde terreinen steeds weer gevaren dreigen. De alom blijkende onevenwichtigheid is voor een groot deel het gevolg van het chaotische karakter van onze tijd. Van de omstandigheid dat traditionele bindingen verloren gingen, waarvoor geen of geen voldoende nieuwe binding, geen of geen voldoende geestelijke basis en achtergrond in de plaats kwam. Naar onze overtuiging wordt dit gemis niet aangevuld door te verwijzen naar de traditie, maar door de wezenlijke waarden opnieuw aan de orde te stellen. Een taak die uiteraard niet een opdracht voor het Humanistisch Verbond alleen is, maar waarbij het wel een belangrijke rol kan spelen. Mits het kan rekenen op de steun van de velen die zich tot nu toe afzijdig hielden. Hun lidmaatschap, hun geldelijke bijdrage en hun toewijding zijn onmisbaar bij de vervulling van de gestelde taken.

Verzuiling?

Dit brent ons als het ware vanzelf op een onderwerp van gedachtenwisseling dat in de afgelopen tijd van verschillende zijden bijzonder veel belangstelling ondervond: namelijk het vraagstuk van de verzuiling. Het typische verschijnsel deed zich daarbij voor, dat men dit probleem speciaal aansneet in verband met het streven van het Humanistisch Verbond, of moeten we zeggen, dat het door het optreden van het Humanistisch Verbond

opnieuw actueel werd? Hoe dan ook, er is veel over geschreven en gesproken en wij willen er daarom in deze nieuwjaarsbrief eveneens enkele woorden aan wijden.

Het bestaan van de kerken en van het Humanistisch Verbond betekent op zichzelf nog allerm minst verzuiling. Het is niet anders dan de uitdrukking van het feit dat er verschillende levensovertuigingen zijn. Tezamen dragen de aanhangers van die onderscheidene levensovertuigingen verantwoordelijkheid voor elkaar en de anderen. De praktische activiteiten die uit het dragen van die verantwoordelijkheid voortvloeien, raken vele terreinen van bemoeienis met de mens, en daarbij mag en moet soms zelfs de eigen levensovertuiging een zekere rol spelen. Eerst wanneer men weigert deze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid, met name ten aanzien van leiding, apparaat, bureaus, scholing e.d., gemeenschappelijk te dragen; en eerst wanneer men ontkent dat het een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is, waarbij ieders recht op zijn eigen overtuiging strikt geëerbiedigd dient te worden, kan men spreken van verzuiling.

Helaas wordt nog te dikwijls het aandeel van de humanisten in deze gemeenschappelijke verantwoordelijkheid betwist. En daardoor worden de humanisten steeds weer gedwongen hun eigen weg te gaan. Verdraagzaamheid wordt ons wel gevraagd, maar weinig geboden, en men verstaat de humanistische verdraagzaamheid verkeerd als men denkt dat de humanisten het dan maar moeten verdragen dat zij in de Christelijke natie die de heer Beernink voor ogen staat wel hun plichten hebben te vervullen, maar niet hun rechten zullen opeisen.

Onze bereidheid tot echte samenwerking en echte algemeenheid hebben wij meer dan eens ondubbelzinnig tot uitdrukking gebracht, maar de praktijk leert dat juist naarmate het humanisme principieel en organisatorisch meer betekent, onze bijdrage tot echte algemeenheid aan kracht wint. De kracht van onze natie ligt naar onze mening in de samenwerking van alle positief gerichte krachten, ieder de gemeenschap dienend volgens eigen overtuiging. Wij wagen de veronderstelling dat ook op dit gebied enige kentering valt waar te nemen, getuige o.a. enkele passages in het onlangs verschenen eerste deel van een katholieke publicatie onder de titel: "Een katholiek uitzicht op de Nederlandse samenleving". En zelfs als deze veronderstelling onjuist is geven wij de hoop niet op, dat het eens zover zal komen dat de samenwerkingsgedachte het zal winnen van de "apartheid" die nu in Nederland nog zo'n grote rol speelt.

Het moderne humanisme is een positief antwoord op de vragen van de moderne mens. Het humanisme zal zich bij het zoeken naar dit antwoord niet beroepen op onomstotelijke waarheden. Het zal steeds bereid moeten zijn de weg open te breken naar nieuwe menselijke mogelijkheden. Het zal daardoor de benauwenissen van een benard heden kunnen doorstaan en ondanks alles voort kunnen gaan op een weg die het eenmaal gekozen heeft. Alleen zo zal het mogelijk zijn deel te hebben aan verleden en heden, maar ook aan de toekomst.

Vandaag is het nieuwe jaar begonnen maar eigenlijk is iedere dag een nieuw begin voor degene die het leven aandurft en vertrouwen heeft. Vertrouwen in de mogelijkheden van zichzelf en zijn medemensen, zich daarbij ervan bewust dat ieder tot alles in staat is, ten kwade en ten goede. Het zal ook in 1961 onze taak zijn de mens te helpen werkelijk mens te worden. Dat wil zeggen: de mens te helpen zich zelf te helpen. Want alleen zo kan de mens beschikken over zijn vermogen tot toewijding, zelfontplooiing en zinvolle arbeid. Daarom legt het Humanistisch Verbond zo sterk de nadruk op praktische verbondenheid. Of deze overtuiging en deze levenshouding ons zullen beschermen tegen de dreiging van willekeur, chaos, oorlog en atoombom weten wij niet. Maar wel weten wij dat het in stand houden van de scheppende krachten de eerste voorwaarde is voor onze eigen toekomst en die van onze kinderen.